

การปรับตัวของสินเชื่อกิจการพาณิชย์และภาคธุรกิจในภาวะอัตราดอกเบี้ยต่ำ

ในช่วงปี 2545 ที่ผ่านมา เศรษฐกิจไทยไม่มีแรงกดดันด้านเงินเฟ้อ จึงเอื้อให้คณะกรรมการนโยบายการเงินสามารถดำเนินนโยบายการเงินแบบผ่อนคลายเป็นการขยายตัวของเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง โดยคณะกรรมการฯ ได้มีมติปรับลดอัตราดอกเบี้ยตลาดซื้อคืนระยะ 14 วัน 2 ครั้ง กล่าวคือ ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2545 ได้ปรับลดจากร้อยละ 2.25 ต่อปี เป็นร้อยละ 2.0 ต่อปี โดยเป็นการปรับลดต่อเนื่องจากปลายปี 2544 เพื่อเพิ่มแรงกระตุ้นให้เศรษฐกิจสามารถขยายตัวต่อเนื่องต่อไป และครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2545 ได้ปรับลดจากร้อยละ 0.25 ต่อปี เหลือร้อยละ 1.75 ต่อปี เนื่องจากนโยบายการเงินควรเพิ่มบทบาทเมื่อเศรษฐกิจต่างประเทศมีความไม่แน่นอนเพิ่มขึ้น และอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยในระยะต่อไป

หลังจาก ธปท. ได้ปรับลดอัตราดอกเบี้ยนโยบายแล้วนั้น ธนาคารพาณิชย์ได้ปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้อย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ต้นปี 2545 โดยเป็นการปรับตามต้นทุนเงินฝากและการบริหารสภาพคล่องที่เหมาะสมของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่ง ทางด้านอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่จะปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากในเวลาใกล้เคียงกันเพื่อมิให้แต่ละธนาคารต้องรับภาวะเนื่องจากฐานเงินฝากที่เพิ่มขึ้น จากการย้ายเงินฝากของผู้ฝากมาสู่ธนาคารพาณิชย์ที่จ่ายอัตราดอกเบี้ยสูงกว่า

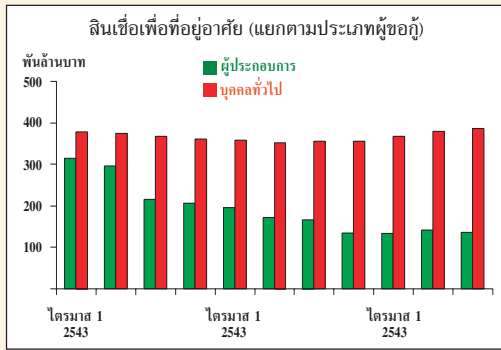
สรุปอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยของระบบธนาคารพาณิชย์ไทย

หน่วย: ร้อยละต่อปี	2544		2545		
	ธันวาคม	มิถุนายน	ตุลาคม	พฤศจิกายน	ธันวาคม
อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก					
อัตราดอกเบี้ยออมทรัพย์	1.77	1.68	1.54	1.48	1.48
ประจำ 3 เดือน	2.27	2.01	1.88	1.81	1.75
ประจำ 6 เดือน	2.34	2.05	1.96	1.85	1.77
ประจำ 12 เดือน	2.75	2.47	2.21	2.08	1.98
ประจำ 24 เดือน	3.10	2.93	2.84	2.78	2.63
อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้					
MOR	7.83	7.62	7.38	7.31	7.27
MLR	7.40	7.21	7.02	6.94	6.90
MRR	8.00	7.79	7.56	7.50	7.46
สูงสุด	11.27	11.38	11.19	11.13	11.12
พินัดชำระ	14.75	15.06	15.04	15.04	15.04
บัตรเครดิต	18.17	18.04	17.06	17.50	17.48

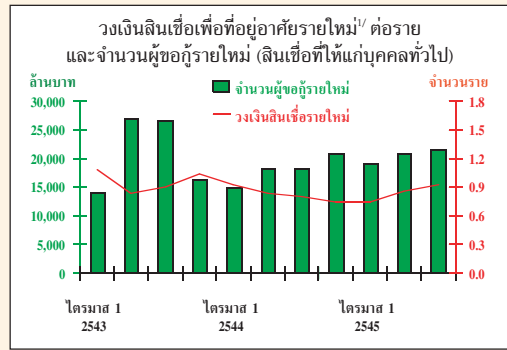
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

การดำเนินนโยบายอัตราดอกเบี้ยต่ำในช่วงที่ผ่านมาสนับสนุนการปรับตัวของสินเชื่อให้อยู่ในทิศทางดีขึ้นบ้างโดยพิจารณาจากสินเชื่อแยกรายสาขา จะเห็นว่าการกระจายตัวของสินเชื่อเริ่มมีมากขึ้น ทั้งนี้ สินเชื่อที่มีแนวโน้มขยายตัวขึ้นตั้งแต่ต้นปี 2545 ได้แก่ สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย และสินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล ซึ่งเป็นสาขาเศรษฐกิจที่มีการขยายตัวสูง จึงอาจกล่าวได้ว่ากลไกการทำงานของนโยบายการเงินผ่านช่องทางสินเชื่อดีขึ้น เพราะในสาขาเศรษฐกิจที่ขยายตัว ก็จะมีการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์เพื่อรองรับการขยายตัวดังกล่าว

ในส่วนของสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย พบว่ามีการแข่งขันการปล่อยกู้สินเชื่อดังกล่าวในสัดส่วนสูงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ 4 แห่ง ยังคงมีส่วนแบ่งตลาดและการขยายตัวของสินเชื่อสูงสุด ในขณะที่ธนาคารที่มีต่างชาติถือหุ้นมีการให้เงินสินเชื่อใหม่สูงสุด ส่งผลให้ผู้บริโภคได้รับประโยชน์จากการแข่งขันดังกล่าว อย่างไรก็ตาม การให้สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นมากในส่วนของสินเชื่อที่ให้แก่บุคคลทั่วไป โดยเป็นการเพิ่มขึ้นทั้งในส่วนของวงเงินอนุมัติ และจำนวนผู้ขอกู้ ส่วนการให้สินเชื่อที่ให้แก่ผู้ประกอบการลดลง แต่มีแนวโน้มดีขึ้น

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

^{1/} ลินเชื่อรายใหม่รวมลินเชื่อเพื่อการ refinancing

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในส่วนของลินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคมีการขายตัวสูงเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในส่วนของลินเชื่อบัตรเครดิต แม้หลายฝ่ายมีความกังวลกับการขายตัวอย่างรวดเร็วของลินเชื่อดังกล่าว แต่ลินเชื่อบัตรเครดิตคิดเป็นเพียงร้อยละ 1.1 ของลินเชื่อรวมทั้งระบบ ณ สิ้นเดือนกันยายน 2545 อย่างไรก็ตาม ธปท. ได้ออกมาตรการต่างๆ เพื่อควบคุมดูแลการขายตัวของลินเชื่อบัตรเครดิตดังกล่าว เช่น กำหนดรายได้ขั้นต่ำสำหรับผู้ถือบัตรใหม่ กำหนดให้ผู้ถือบัตรที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ซึ่งประกอบธุรกิจอยู่แล้ว จะต้องยื่นขอขออนุญาตจากกระทรวงการคลัง

นอกจากนี้จากการให้ลินเชื่อแก่ภาคเอกชน ธนาคารพาณิชย์หันมาลงทุนในหลักทรัพย์เอกชนมากขึ้น เนื่องจากมีสภาพคล่องสามารถซื้อขายกันได้ในตลาดรอง และมี Risk Premium เทียบกับผลตอบแทนพันธบัตรรัฐบาลชัดเจน จากการจัดอันดับความน่าเชื่อถือโดยรวมทั้งไม่เสี่ยงที่จะกลายเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งเป็นภาระในการกันสำรอง

แหล่งเงินทุนของภาคธุรกิจที่มีลินเชื่อธนาคารพาณิชย์

(พันล้านบาท)	2540	2541	2542	2543	2544	2545
	ม.ค.-ต.ค.					
ทุนกู้ยืมใหม่	0	37.3	269.4	151.2	106.7	75.7
หลักทรัพย์ออกใหม่	63.3	330.0	465.7	119.8	99.2	60.1
เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ	117.7	209.9	134.6	115.3	167.7	0.32
กำไรจากการดำเนินการ	-96.9	103.7	-120.5	-96.9	71.2	125.4

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในขณะที่ลินเชื่อเริ่มปรับตัวดีขึ้นอย่างช้าๆ นโยบายการเงินที่ผ่อนคลายซึ่งส่งผลให้อัตราผลตอบแทนพันธบัตรรัฐบาลปรับตัวลดลงต่อเนื่อง ทำให้ธุรกิจกลุ่มที่สามารถหาช่องทางระดมเงินทุนจากแหล่งอื่นนอกเหนือจากลินเชื่อธนาคารพาณิชย์ สามารถระดมทุนโดยการออกตราสารหนี้มากขึ้นโดยมีต้นทุนอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำลง จากภาวะดอกเบี้ยที่ลดลงช่วยเสริมสภาพคล่องของธุรกิจและสนับสนุนการชำระคืนหนี้ได้อีก ทั้งนี้ ในปี 2545 สัดส่วนของหนี้ลินเชื่อต่อทุนของภาคธุรกิจลดลงต่อเนื่อง รวมทั้งผลประกอบการของภาคธุรกิจโดยรวมมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น ทำให้ธุรกิจสามารถหันมาพึ่งพากำไรจากการดำเนินงานของตนเอง เพราะเป็นแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนต่ำและมีความมั่นคงสูง เนื่องจากต้นทุนค่าเสียโอกาสของเงินทุนส่วนใหญ่อาจเทียบได้กับผลตอบแทนการลงทุนของตราสารหนี้ระยะยาวซึ่งได้ปรับลดลงมาอย่างต่อเนื่อง

โดยสรุปพฤติกรรมของภาคธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ เป็นความท้าทายของการพิจารณาผลกระทบการส่งผ่านนโยบายการเงินต่อเศรษฐกิจในระยะต่อไปว่า หากภาคธุรกิจสามารถหันไปพึ่งพาแหล่งเงินทุนอื่นมากขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง ลินเชื่อจะยังคงเป็นช่องทางหลักในการส่งผ่านนโยบายการเงินหรือไม่ ทั้งนี้ การที่ธุรกิจสามารถพึ่งพาแหล่งเงินจากตลาดตราสารหนี้ถือเป็นพัฒนาการที่สนับสนุนกระบวนการ Financial Disintermediation ซึ่งลดความเสี่ยงที่เศรษฐกิจต้องพึ่งพาระบบธนาคารพาณิชย์เป็นหลักในการระดมและจัดสรรเงินทุน ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจจะงัดได้เมื่อระบบการเงินมีปัญหา อย่างไรก็ตาม ในกรณีของไทยเนื่องจากการออมในปัจจุบันยังคงเน้นในรูปการฝากเงิน ธนาคารพาณิชย์จึงเริ่มทำหน้าที่เสมือนเป็นตัวแทนผู้ฝากเงิน โดยนำเงินฝากมาลงทุนในตราสารหนี้ภาคเอกชนมากขึ้น Financial Disintermediation ในขณะนี้จึงเกิดขึ้นรวดเร็วในด้านการกู้ยืมมากกว่าด้านการออม